

СТАВЛЕННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ДО ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

Результати всеукраїнського соціологічного
опитування: резюме та рекомендації

Київ 2015

Національний
Екологічний
Центр
України

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ ЦЕНТР УКРАЇНИ
NATIONAL ECOLOGICAL CENTRE OF UKRAINE

а/с 306, 01032, м. Київ, Україна
тел./факс: (044) 238 62 59
e-mail: necu@necu.org.ua
www.necu.org.ua

ПРЕДСТАВНИЦТВО ФОНДУ ІМ. ФРІДРІХА ЕБЕРТА В УКРАЇНИ
OFFICE OF FRIEDRICH EBERT FOUNDATION IN UKRAINE

01004, м. Київ, Україна
вул. Пушкінська, буд. 34
Тел: +38 (044) 234 00 38
Факс: +38 (044) 451 40 31
e-mail: mail@fes.kiev.ua
www.fes.kiev.ua

КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ СОЦІОЛОГІЇ
KIEV INTERNATIONAL INSTITUTE OF SOCIOLOGY

вул. Волоська 8/5, Київ 04070, Україна
тел./факс: (044) 537 33 76
e-mail: office@kiis.com.ua
www.kiis.com.ua

Ставлення населення України до енергозбереження: результати всеукраїнського соціологічного опитування

Це дослідження проведено Київським міжнародним інститутом соціології у рамках спільного проекту Представництва Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні та Національного екологічного центру України із вивчення ставлення населення України до енергозбереження, енергоефективності та атомної енергетики. Зміст документу є винятковою відповідальністю Київського міжнародного інституту соціології та Національного екологічного центру України та не обов'язково відображає погляди Представництва Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні.

РЕЗЮМЕ: ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

1. Відповідальність за оплату комунальних тарифів і сприйняття їхньої прозорості та обґрунтованості

Абсолютна більшість жителів України (81%) вважають, що кожне домогосподарство повинно оплачувати реальну вартість комунальних послуг, які воно отримує, в т.ч. 58% повністю з цим погоджуються.

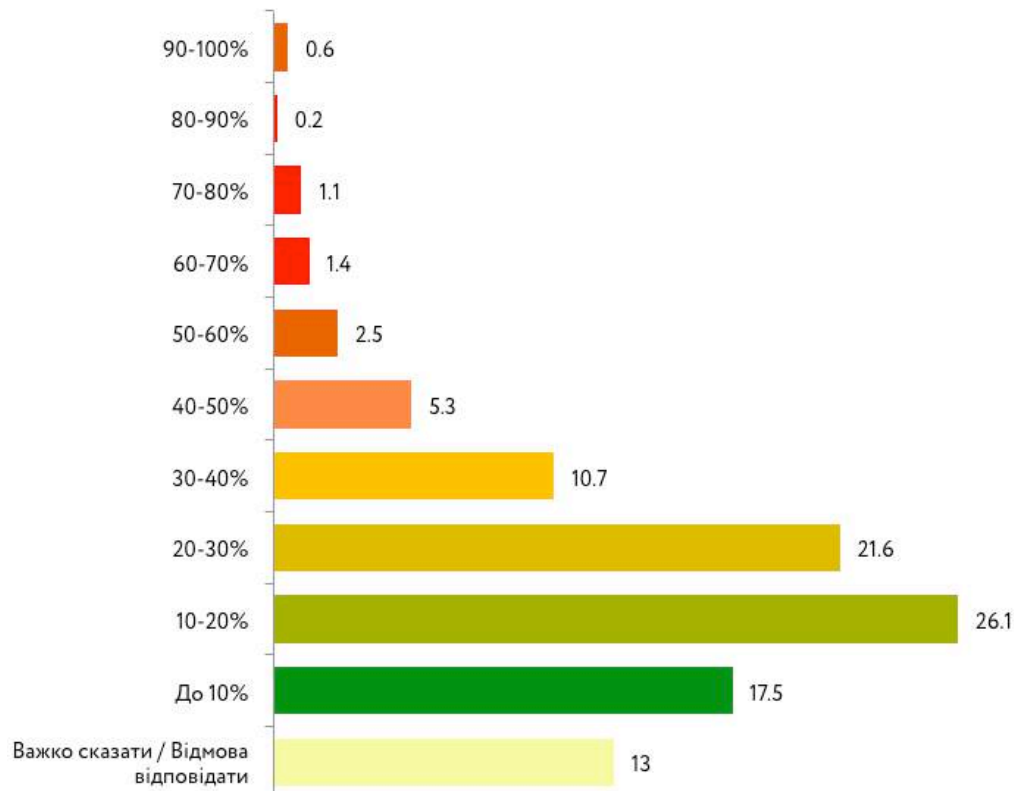
Населення водночас гостро піддає критиці нинішню вартість комунальних послуг, вважаючи її непрозорою і необ'єктивною. Лише 11% вважають прозорим і зрозумілим механізм формування вартості комунальних тарифів (не вважають так – 83%) і лише 7% вважають, що вартість тарифів обумовлена об'єктивними причинами (натомість 84% вбачають проблему у корупції на найвищих щаблях влади).

Серед жителів багатоповерхових будинків, де створено ОСББ, 89% вважають непрозорим механізм формування вартості комунальних послуг, а 83% вважають підвищення тарифів наслідком корупції.

2. Можливість сплачувати повну вартість комунальних тарифів та адаптаційний потенціал субсидій

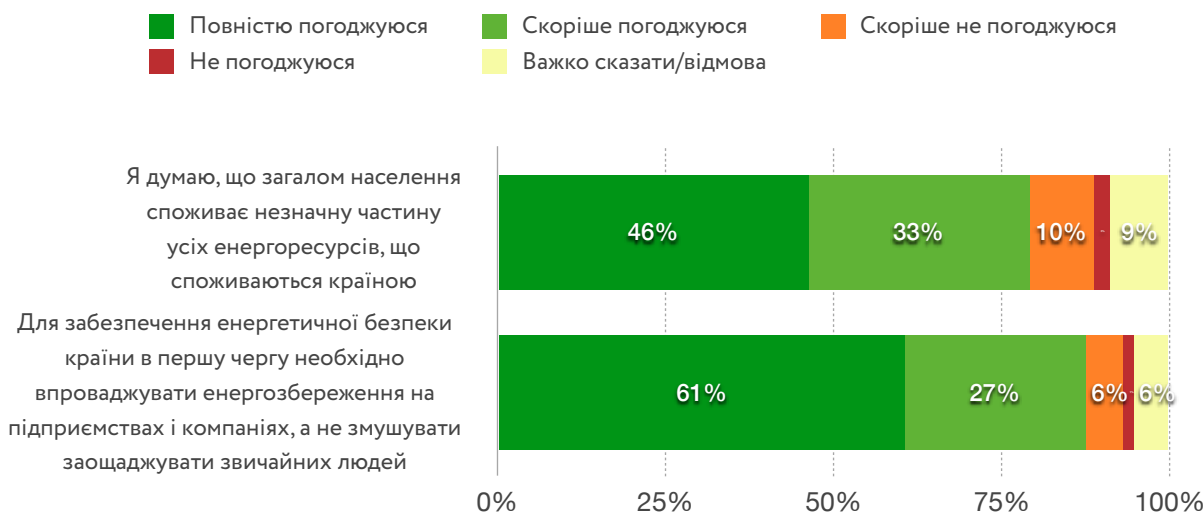
Майже 70% українців витрачають на комунальні послуги більше 10% загального сімейного прибутку, і 82% стверджують, що їхні родичі, друзі та сусіди не можуть повністю сплачувати послуги.

Приблизно який відсоток від загального прибутку Вашої сім'ї за останній місяць було витрачено на комунальні послуги? (% серед усіх респондентів, n=1220)

Водночас населення України скоріше не вважає субсидії ефективним механізмом полегшення адаптації до нових тарифів: 61% висловлюють думку, що «надання субсидій не полегшить адаптацію громадян до нових тарифів». Не погоджуються з цим 28%. При цьому, доцільно звернути увагу, що серед тих, хто вже отримує субсидію, 55% скептично ставляться до них.

3. Відповідальність звичайного населення за енергозбереження і ефективність енергозбереження з точки зору досягнення різних цілей

Переважає більшість населення не відчуває важливості енергозбереження звичайного населення (і, відповідно, себе самих): 79% вважають, що населення споживає лише незначну частку всіх енергоресурсів, а 87% дотримуються погляду, що в першу чергу слід запроваджувати енергозбереження на підприємствах, а не змушувати заощаджувати звичайне населення.

Разом з цим 92% українців стверджують, що в їхніх домогосподарствах прийнято економно використовувати енергію і ресурси.

Населення України має досить суперечливе ставлення до ефективності енергозберігаючих технологій в контексті зниження вартості комунальних послуг. З одного боку, 70% вважають, що впровадження відповідних технологій дозволяє знижувати вартість комунальних послуг для домогосподарств (не вважають так – 20%). З іншого боку, 49% вважають, що у разі впровадження енергозберігаючих технологій у їхніх домогосподарства можливість заощадити буде незначною (не вважають так 31%).

Більшість українців визнають важливість впровадження енергозберігаючих технологій у їхніх домогосподарствах для забезпечення енергетичної безпеки держави і захисту довкілля (відповідно, 67% і 68%).

4. Думки населення, щодо того, хто несе відповідальність за впровадження енергозберігаючих технологій у домогосподарствах

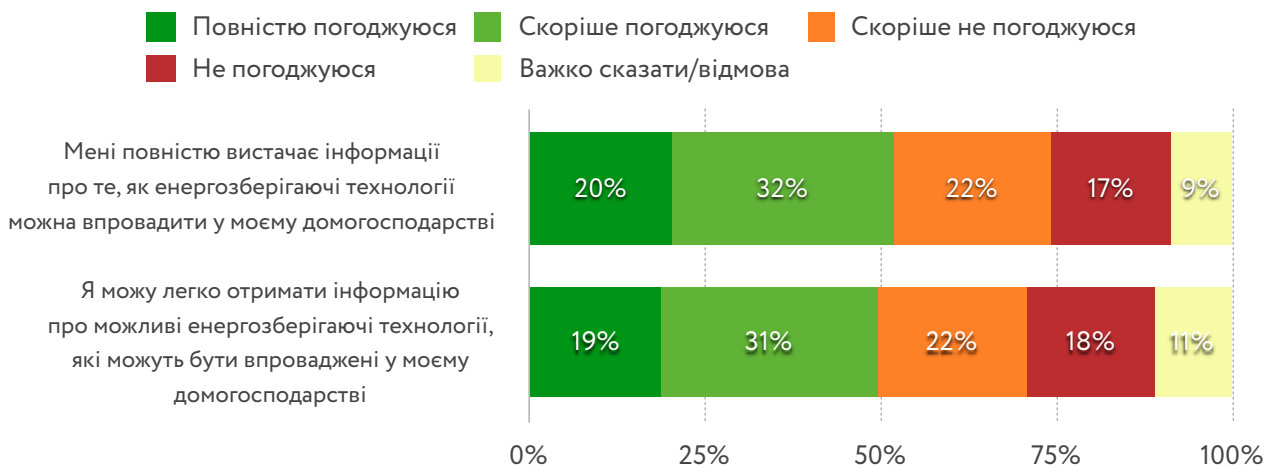
Жителі України помітно більшу «ініціативу» покладають на місцеві і центральні органи влади у питанні впровадження енергозберігаючих технологій у своїх домогосподарствах. Лише трохи більше половини (54%) українців вважають, що «кожне домогосподарство повинно самостійно ініціювати і запроваджувати енергозберігаючі технології у себе, не чекаючи на допомогу від центральних чи місцевих органів влади».

Натомість водночас 86% дотримуються думки, що саме «центральні і місцеві органи влади повинні взяти на себе відповідальність з розробки і впровадження програм енергозбереження в домогосподарствах жителів».

5. Поінформованість про енергозберігаючі технології і сприйняття цінової доступності

Брак інформації щодо енергозберігаючих технологій мають 39% жителів України, водночас 52% вважають, що у них достатньо такої інформації. При цьому 49% вважають, що вони, у разі потреби, зможуть легко знайти потрібну їм інформацію, не вважають так – 39%.

9 з 10 українців вважають, що впровадження енергозберігаючих технологій потребує дуже багатьох коштів (90%) і що їхньому домогосподарству просто не вистачить коштів для їхнього впровадження (88%).

6. Розповсюдженість впровадження окремих практик енергозбереження і сприйняття їхньої ефективності

Практично все населення України впроваджує ті або інші практики енергозбереження у своїх домогосподарствах. Втім, насамперед мова йде про практики, які не передбачають інвестицій, а саме: зменшення споживання електроенергії (85% респондентів повідомили, що впроваджують таку практику), зменшення споживання газу (серед тих, у кого вдома використовується газ – 81%), зменшення споживання води (70%).

Серед практик, які потребують більших інвестицій, найбільш популярними є встановлення лічильників на різні типи і режими надання послуг (83%), заміна вікон (64%) і встановлення автономного опалення (49%).

Інші практики впровадили у своєму домогосподарстві не більше чверті населення.

Досить низьку розповсюдженість мають «колективні» практики у багатоповерхових будинках. Практики, які передбачають «колективну» роботу (лічильники тепла для під'їзду і т.д.), поступаються за своєю поширеністю практично всім умовно «індивідуальним» практикам. Серед жителів багатоповерхових будинків максимальна розповсюдженість практики простежується у випадку заміни освітлення – 21%.

У випадку всіх практик зі списку більшість населення вважає їх ефективними для зниження споживання енергії і зниження вартості комунальних послуг.

7. Потенціал впровадження окремих практик енергозбереження

У цілому, значна частина населення, у кого не впроваджена відповідна практика, хотіли б у себе її впровадити. Найменш популярними є зменшення опалювальної площі (лише 15% тих, хто не має такої практики, хотіли б її впровадити), зменшення споживання води (21%), встановлення негазових бойлерів (27%). Інші практики хотіли б впровадити не менше третини тих, хто їх поки що не має.

Якщо орієнтуватися на абсолютну величину потенційної «аудиторії» (частку серед усього населення), то найбільш затребуваними практиками є якраз «колективні» практики для багатоповерхових будинків: серед усіх жителів багатоповерхових будинків 54% хотіли б замінити вікна у під'їздах, 53% – утеплити дах або підвал, 49% – замінити освітлення, 46% – встановити лічильники тепла в під'їзді.

Також великий «попит» існує на зовнішнє утеплення будинків (як квартир, так і приватних) – 46% серед усього населення. Інші практики у перерахунку на все населення викликають нижчий інтерес.

Водночас лише незначна частина населення готова повністю за свій рахунок впроваджувати практики. Серед практик, які потребують відчутних інвестицій, відносно найвища готовність впроваджувати за повністю власний рахунок простежується у випадку встановлення лічильників (29%).

В основному ж, більшість жителів готові сплачувати не більше третини вартості впровадження, причому з них мова йде про скоріше не більше 10%.

У цілому, чверть жителів України (24%) очікують, що впровадження енергозберігаючої технології окупиться до 2 років (з них 9% узагалі розраховують окупити витрати до року). Приблизно стільки ж (26%) готові чекати 3-5 років, ще стільки ж (20%) – узагалі можуть «зачекати» більше 5 років. Близько третини населення (30%) не змогли сформулювати свою точку зору з цього питання.

Чи хотіло б Ваше домогосподарство впровадити цю практику?

100% у рядку	% серед усіх респондентів		
	Так	Ні	Важко сказати / Відмова
1. Встановлення не-газових бойлерів у квартирах або котлів – у приватних будинках (на дровах чи палетах)	27.1	60.4	12.5
2. Встановлення лічильників на різні типи послуг та різні режими надання послуг	53.1	37.8	9.2
3. Встановлення регуляторів температури на батареї опалення	41.3	47.0	11.7
4. Заміна старих вікон на теплоефективні	69.1	24.9	6.0
5. Зменшення споживання електроенергії (вимикання світла, зменшення використання електроприладів, встановлення енергозберігаючих ламп тощо)	46.7	35.8	17.6
6. Зменшення споживання газу	32.5	51.6	15.9
7. Зменшення споживання холодної та гарячої води	21.4	69.7	8.9
8. Зменшення опалювальної площі	14.9	75.2	9.8
9. Зовнішнє утеплення будинку, квартири	67.0	25.7	7.3
10. Встановлення автономного опалення	51.2	37.8	11.1
11. Отримання енергії із альтернативних джерел (наприклад, сонячні батареї)	38.5	42.8	18.7

100% у рядку	% серед усіх респондентів, які проживають у багатоповерховому будинку		
	Так	Ні	Важко сказати / Відмова
12. Встановлення лічильників тепла у багатоквартирному будинку	65.4	25.1	9.5
13. Утеплення даху та / або підвалу у багатоквартирному будинку	64.5	25.5	10.0
14. Заміна вікон у під'їздах багатоповерхового будинку	66.7	25.1	8.1
15. Заміна освітлення на поверхах багатоповерхового будинку (встановлення енергозберігаючих ламп тощо)	68.4	20.2	11.5

8. Обізнаність і бажання взяти участь у програмах впровадження енергозберігаючих технологій

Про принаймні одну програму з впровадження енергозберігаючих технологій знають 35% жителів України, найбільш відомою із зазначених є компенсація заміни газового котла – про неї знають 25%. Інші дві програми знають 10-11%. Проте, зараз беруть участь в цих програмах лише 1-2% населення.

Найбільш привабливою для населення є програма співфінансування разом з органами місцевої влади – 16% респондентів повідомили, що хотіли б приєднатися до такої програми. Трохи менше (14%) хотіли б взяти участь у програмі заміни газового котла.

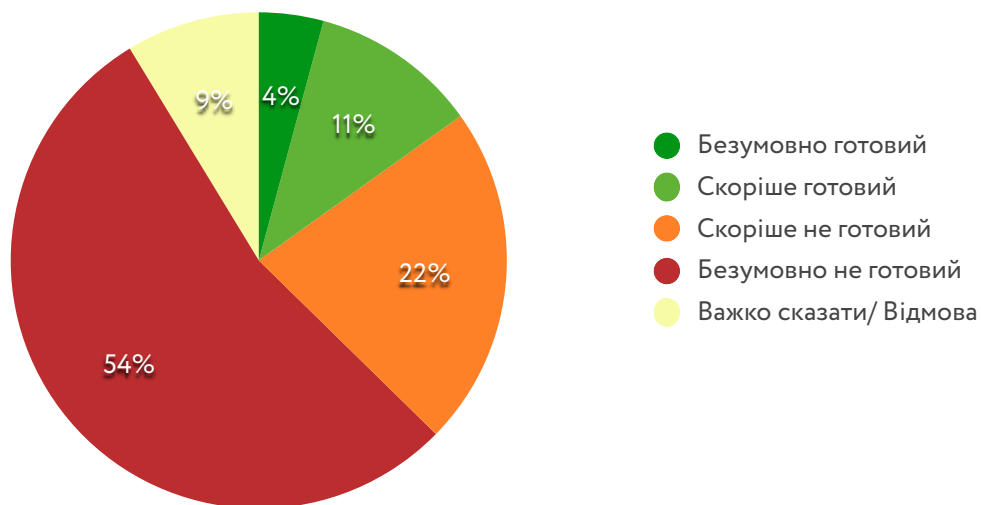
Державна підтримка ОСББ зацікавила 5% респондентів. При чому, серед тих, хто проживає у будинках, де створено ОСББ, також лише 14% висловили бажання взяти участь у такій програмі.

Абсолютна більшість жителів багатоповерхових будинків (76%) не готові разом з іншими мешканцями взяти кредит для впровадження енергозберігаючих технологій у будинку, в т.ч. 54% безумовно не готові. Лише 15% висловлюють готовність, в т.ч. лише 4% безумовно готові це зробити.

Серед жителів будинків, де створено ОСББ, також лише 20% висловлюють готовність взяти спільний кредит.

Ви, у цілому, готові чи не готові разом з іншими мешканцями будинку взяти кредит для впровадження енергозберігаючих технологій у Вашому будинку?

(% серед усіх респондентів, які проживають у багатоповерхових будинках, n=549)

РЕКОМЕНДАЦІЇ

На основі проведеного соціологічного дослідження, можна визначити такі основні рекомендації для побудови інформаційної кампанії та адресування питань енергозбереження у житловому секторі:

1. Більшість українців не вважають механізм формування вартості комунальних тарифів прозорим і зрозумілим, а також нинішні тарифи такими, що обумовлені об'єктивними причинами. Скоріш за все, у населення відсутнє розуміння поняття реальної вартості енергоресурсів. У зв'язку із цим доцільною видається **комунікація причин та роз'яснення наслідків підвищення тарифів: надання інформації про механізм їх формування, причини та послідовність підвищення, інформації про реальну вартість енергоресурсів (наприклад, у порівнянні з іншими країнами світу).**
2. Більшість українців підтверджують наявність проблем з оплатою комунальних послуг, але водночас критично відносяться до субсидій, навіть у контексті підвищення тарифів. У зв'язку із цим, доцільним видається у ході наступних інформаційних кампаній **обґрунтовувати субсидування, пояснити, чому субсидування є більш виправданим, ніж збереження тарифів на попередньому рівні.**
3. Більшість населення не відчуває важливості енергозбереження житловим сектором, а отже і власної відповідальності за це, а також дотримуються думки, що підприємства та влада є відповідальними за енергозбереження. У зв'язку з цим, важливою складовою інформаційної кампанії має стати **роз'яснення загальнодержавної мети у сфері енергоефективності та значущості зусиль громадян для її досягнення. Окрім того, мають комунікуватися зусилля, до яких держава та бізнес вдаються для модернізації інфраструктури та виробництв - задля досягнення тієї ж мети.**
4. Більшість українців вважають, що впровадження енергозберігаючих технологій дозволить знизити вартість комунальних послуг, але водночас майже половина вважає, що можливість заощадити при цьому буде незначною. Причиною такого дисонансу може бути **низька обізнаність населення з тим, які власне технології та практики є енергозберігаючими. Відповідно, необхідно побудувати довгострокову інформаційну кампанію та забезпечити постійне донесення цієї інформації до населення.**
5. Більшість населення визнає важливість впровадження енергозберігаючих технологій у їхніх домогосподарствах для забезпечення енергетичної безпеки держави та захисту довкілля. Це означає, що **за мету нових інформаційних кампаній можна актуалізувати й інші мотиви для впровадження заходів з енергозбереження: окрім збереження власних коштів, говорити про енергозбереження задля збереження екології та безпеки країни.**
6. Переважна більшість українців зазначають, що впровадження енергозберігаючих технологій потребує багато коштів, і що їхньому домогосподарству не вистачить повного обсягу коштів для їхнього впровадження. Водночас, значна кількість населення готова вкладати кошти в енергоефективні проекти з терміном окупності 3 роки і більше. У цьому зв'язку вбачається **необхідність розвитку програм та механізмів співфінансування (населення - місцева влада - державна влада) для активного впровадження заходів з енергозбереження серед усіх верств населення.**

7. Практично все населення України впроваджує ті чи інші заходи з енергозбереження, але насамперед це практики, які не потребують значних інвестицій (економія енергії, встановлення лічильників, заміна вікон). **Тому необхідно чітко комунікувати бажану послідовність, ефективність та доцільність впровадження різноманітних заходів з енергозбереження для досягнення найкращого результату з точки зору економії та комфорту.**
8. Серед жителів багатоквартирних будинків, колективні практики енергозбереження мають досить низьку розповсюдженість, але водночас вони є найбільш затребуваними. Відповідно до цього варто розробити **інформаційну кампанію, що мала би на меті об'єднати співвласників багатоквартирних будинків для спільного впровадження заходів з енергозбереження.**

